

Список використаних джерел

1. Michal D. Bordo & Andrew T. Levin, (2017). "Central Bank Digital Currency And The Future Of Monetary Policy," Economics Working Papers 17104, Hoover Institution, Stanford University.
 2. Rogoff, Kenneth (2016). The Curse of Cash. Princeton, NJ: Princeton University Press.
 3. Electronic money. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bce.fin.ec/en/index.php/electronic-money-system>.
 4. Dorn, James (2017). Monetary Alternatives: Rethinking Government Fiat Money. Washington, DC: Cato Press.
-

УДК 336.77:334.7

КОВАЛЕНКО В.В.,

доктор економічних наук, професор,

Одеський національний економічний університет,

професор кафедри банківської справи,

e-mail: kovalenko-6868@ukr.net; ORCID ID: 0000-0003-2783-186X

ОЦІНЮВАННЯ МОЖЛИВОСТІ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ДОХОДІВ, ОТРИМАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ ТА ФІНАНСУВАННЯ ТЕРОРИЗМУ З ВИКОРИСТАННЯМ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ

Однією з найактуальніших світових фінансових проблем останнім часом є зростання кількості випадків участі банків у процесі відмивання брудних грошей. Це завдає величезних збитків банкам, підриває довіру порядних вкладників, крім того, обіг таких коштів шкодить економіці держави.

Актуальність питання, що розглядається у статті, підкріплюється тим, що організовуючи роботу і розробляючи внутрішньобанківську систему запобігання легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, банківські

установи повинні не тільки зупиняти неправомірні операції клієнтів та притягати їх до відповідальності, а й відстежувати весь ланцюжок легалізації незаконно добутих коштів, викривати злочинців, конфісковувати їхні активи. Тобто основний тягар системи фінансового моніторингу припадає на банківську систему [1, с. 9].

До особливостей сучасного етапу розвитку фінансового моніторингу є те, що розширюються можливості та схеми легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом та фінансування тероризму з використанням електронних грошей.

В умовах швидкого розвитку фінансового ринку та стрімкого технологічного прогресу, з використанням нових інформаційних і телекомунікаційних технологій, розроблено ряд інноваційних рішень в сфері роздрібних платіжних послуг, які створили базис для нової форми платежу, що має спеціальне в даній галузі назву – electronic money, e-money, ELM, електронні гроші [2].

Під електронними грошима слід розуміти будь-який інструмент, який дозволяє здійснювати обмін прав вимоги на цінності між користувачами із застосуванням віртуальних рахунків, електронних облікових записів, що дозволяє конвертувати дане право вимоги у грошові кошти.

Електронні гроші мають свій прояв у вигляді обігу криптовалют. Криптовалюти активно використовують як засіб платежу і багатьох країнах світу, однак більшість таких операцій є спекулятивними, і вони здійснюються з метою одержання доходу на курсовій різниці. Крім того, в більшості випадків у разі здійснення платіжних операцій відбувається подвійна конвертація – ціна цифрової валюти виражається в доларах або в євро, а потім переводиться в національну валюту [3].

У багатьох країнах вже створено біржі, які здійснюють торгівлю криптовалютами, сформована мережа банкоматів і терміналів, у яких можна поповнити крипто-гаманець за національну валюту. Перший в Україні біткоїн-

банкомат з'явився в у 2017 р. в Одесі. Пізніше 6 таких банкоматів було встановлено в Києві та 2 – у Харкові [4, с. 311].

С позиції оцінювання можливості легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом та фінансування тероризму з використанням електронних грошей, слід виокремити їх особливості, а саме: доступність – простота у відкритті електронного рахунку та використання його незалежно від місця перебування; мобільність – місце перебування власника електронного рахунку не має значення; для доступу до електронного гаманця достатнім є наявність комп'ютеру та підключення до Інтернет; простота – не вимагається спеціальних знань, вмінь та навиків; оперативність – оплата відбувається майже миттєво.

Розглядаючи вище представлені особливості та переваги електронних грошей, можна виокремити чотири риси, які роблять електронні гроші уразливими до використання у сфері легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом та фінансування тероризму. Тобто можна стверджувати, що переваги використання електронних грошей, виступають їх уразливою проблемою при виявленні злочинів, пов'язаних з їх обігом.

По-перше. Електронні гроші забезпечують прискорене, практично миттєве переміщення грошових коштів у значних обсягах. Використання можливостей банківської системи в окремих випадках не завжди забезпечує необхідну швидкість переказів через те, що валютне законодавство окремих країн передбачає обов'язкове надання документів в банк, який здійснює платіж.

По-друге. Використання готівки обумовлено особистим контактом платника та одержувача, оскільки грошові кошти хтось, фізично повинен переносити і приносити. Використання банківської системи для безготівкових грошових переказів передбачає контакт з цією системою.

Системи електронних грошей не передбачають особистого контакту системи з клієнтом. Електронні гроші не мають фізичної природи, та по своїй суті із самого початку їх запровадження, були орієнтовані на віддалене використання, тобто користувачі можуть не залишати ніякої інформації ні про себе, ні про угоди. Крім цього, клієнти можуть здійснювати свою діяльність за

допомогою спеціальних технічних або програмних засобів (анонімайзери), що ускладнюють ідентифікацію користувача.

По-третє. Електронні гроші з самого початку орієнтовані на використання в мережі Інтернет, тому їх використання може приймати міжнародний характер. Клієнт може перебувати в одній юрисдикції, злочинець в іншій, а система електронних грошей, що використовується – зареєстрована в третій. Таким чином, використання електронних грошей для міжнародних переказів значною мірою ускладнює протидію, розкриття і розслідування злочинів, пов'язаних з системою електронних платежів.

По-четверте. Системи електронних грошей можуть розташовуватися в країнах зі слабкою нормативно-правовою базою в сфері протидії легалізації злочинних доходів та фінансування тероризму. Тобто, недостатній обсяг процедур, що проводяться в цій сфері в одній країні, може зменшити ефективність заходів, прийнятих для протидії незаконним фінансовим операціям в інших країнах.

Таким чином, на наш погляд, для успішної організації механізму протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом та фінансування тероризму з використанням електронних грошей, необхідна комплексна і планомірна робота за наступними напрямками: введення ідентифікації клієнтів-користувачів системи електронних платежів та обігу електронних грошей; введення обмежень на суми переказів електронних грошей; введення обов'язкового зазначення призначення платежу; закріплення фактів інформування державних органів про проведені угоди з електронними грошима; введення ліцензування емісії електронних (ліцензування систем функціонування електронних грошей).

Ухвалення відповідних нормативних актів, розробка рекомендацій щодо організації протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом та фінансування тероризму, які враховують специфіку особливостей обігу електронних грошей (доступність, мобільність простота, оперативність) дозволять значно знизити ризики їх використання для відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом та фінансування тероризму.

Список використаних джерел

1. Коваленко В.В. Дослідження процесу організації фінансового моніторингу в банках. Актуальні проблеми економіки регіону. 2017. Вип. 13. Т.1. С. 8-17.
2. A glossary of terms used in payments and settlement systems. Committee on Payment and Settlement Systems. Bank for International Settlements. March 2003. URL: https://www.bis.org/cpmi/glossary_030301.
3. Криптовалюты могут вызвать масштабный финансовый кризис? URL: <http://www.bezanal.pro/news/12909-kriptovaljuty-mogut-vyzvat.html>.
4. Науменкова С. В., Міщенко В.І., Міщенко С.В. Цифрові валюти у контексті суспільної довіри до грошей. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. 2018. № 2 (25). С. 305–316.

УДК 336.7

МАЛАХОВА О. Л.

кандидат економічних наук, доцент,

Тернопільський Національний економічний університет,

доцент кафедри банківської справи

ORCID iD 0000-0003-3395-1294

ІНСТРУМЕНТИ ГРОШОВОГО РИНКУ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ

Останнім часом одним з найпомітніших трендів в економіці розвинених країн є її розвиток інструментів розрахунків, які стали альтернативними засобами готівці, економічно ефективними, а також з високим ступенем захисту. Австрія, США, Велика Британія, Німеччина зменшують кількість грошей в руках у населення, натомість активно розвивають інфраструктуру для використання розрахункових карт, мобільних гаманців, оплати через Інтернет тощо.